

М. Гейко

ТУРИЗМ У ТЕАТРАЛЬНОМУ СЬГОДЕННІ ХАРКОВА

М. Heiko

TOURISM IN THE MODERN THEATRICAL LIFE OF KHARKIV

З перших днів повномасштабного вторгнення рф в Україну театральна спільнота Харкова, звісно, залишилась не при ділі. Проте з плином часу військових дій стало зрозуміло, що театральне дійство може бути як захисними обладунками, так і зброєю масового ураження. Тож харківські митці (режисер, заслужений діяч мистецтв України Степан Пасічник, актори театрів Харківського державного театру ім. Т. Г. Шевченка та Харківського театру ляльок ім. В. Афанасьєва, звукорежисер М. Голубничий та художниця-лялькарка Д. Кушніренко), взявши за основу текст п'єси сучасного грузинського літератора та громадянського діяча Баси Джанікішвілі «Війнонька», відтворили реальність українського села влітку 2022 року. І дали своєму сценічному дитинчаті ім'я «Нехай щастить!».

За сюжетом вистави, двійко пенсіонерів забрали до себе, ховаючи від війни, восьмирічного онука Іванка. Але він, «городський» розумничок, видряпався на дерево з хендмейдовою рогаткою та позбивав нею ворожі бомбоносні літаки. От таким-то чином на екскурсію до затишного подвір'я «з неба» потрапили марнославні підполковники «іванов-петров-сидоров»...

Престаріле подружжя після черги привітань-прокльонів нарікають їх, за кодексом туристичної чемності, «гостями», частують смаколиками, розраджують гомінкими співами, вислуховують, наче чемно, потік абсурду з російських ротів... Але ж... «Пора й честь знать». То ж... «гойда!» — до наступного пункту призначення — величезного чорного поліетиленового скінчення туристичного маршруту.

Це не просто вистава. Росіяни свідомо час від часу обирають приголомшливий неklasифікований вид туризму — «військовий» / «загарбницький» / «окупаційний». Держава видає «пакетні тури» своїм громадянам, не турбуючись про візи чи попередню бронь апартаментів. Такий туризм на росії раптово набуває шаленої популярності в різних, дотичних до її кордонів, місцях на Земній кулі (Грузія, 2008 р.; Україна 2014–2022 рр., з 2022 і по теперішній час та ін.). Деякі «туристи» схильні приховувати свої екскурсійні пункти, більшість із них розповідають, що з початку подорожі не мали уявлення про маршрут, такий собі імпровізований «туризм наосліп», чи «тур-сюрприз». Найяскравішою особливістю цього виду «туризму» є особливий транспорт для подорожей у вигляді танків, БТРів, надзвукових винищувачів та обдаровування місцевого населення дивними запальними гучними сувенірами, про які точно не забути!..

Цікаво, що сама вистава стала «туристом», вона подорожує харківською областю, деокупованими містечками, вітається з глядачами у стінах театрів Західної України. Це можливість для кожного українця поглянути на нашу гостинну культуру, розслабитися та відпочити в буденності війни від неї ж. І покази цієї вистави благодійні, то ж вона точно турист.

Театр, як соціальний феномен, є віддзеркаленням дійсності, інколи кривим, інколи в іншому часовому просторі... І це є «життєво важливим завданням мистецтва». Нині вистава «Нехай щастить» — не просто зріз харківського 2022 р., жанрово — це фарс, це сімдесят п'ять хвилин, коли смієшся до болючих задушливих сліз «за

упокій» безіменних безмістовних злочинних російських / бурятських / чеченських душ. А сама назва здається влучним стьобом на відому фразу київського мера Віталія Кличка ковідних часів, що зухвало майорила на білбордах, вражаючи своєю влучністю та грубістю. То ж... «Нехай щастить!» — всім звичайним закоханим у подорожі! І — «Не/уї шастать!» — клятим представникам «окупаційного» туризму!

СЕКЦІЯ:
СХІД ТА ЗАХІД У МИСТЕЦТВОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

S. Shiells

**UKRAINIAN AMAZONS: THE ART OF MARIA BASHKIRTSEVA
AND OLENA KULCHYTSKA IN THE CONTEXT OF JAPONISM**

С. Шильз

**УКРАЇНСЬКІ АМАЗОНКИ: МИСТЕЦТВО МАРІЇ БАШКІРЦЕВОЇ
ТА ОЛЕНИ КУЛЬЧИЦЬКОЇ В КОНТЕКСТІ ЯПОНІЗМУ**

From *femme fatale* to idealized Muse, women have occupied a wide range of subjects, created through men's gazes. In the second half of the XIX century, drastic economic, political, and social changes enabled women artists to change the patriarchal structure of the artistic landscape. As a result, a number of Ukrainian women not only established themselves as independent artists but freely embraced modernist rhetoric, including Japonism. Unraveling the matrix of diverse circumstances fostering Ukrainian artists' interest in Japanese aesthetics, this study focuses on the works of two Ukrainian artists: Maria Bashkirtseva (Bashkirtseff) and Olena Kulchytska, placing their art in a wider historical and cultural context.

Maria Bashkirtseva (1858–1884) was the first Ukrainian woman to receive a formal artistic education in Paris. Exhibiting what for that time was an unthinkable freedom of thought, “the young genius” anonymously wrote to Guy de Maupassant, touching on many tabu subjects, including in the first instance “the condition of women.” In 1877, Bashkirtseva enrolled in the Academy Julian in Paris, dreaming to found an art school for women. The complexity, richness, and philosophical novelty of Bashkirtseva's literary and artistic works were a product of her Ukrainian upbringing as well as the Parisian milieu. In the 1880s, Bashkirtseva started to introduce Japanese motifs, *objets d'art*, highly pronounced asymmetry, arbitrary cropping of forms, and diagonally oriented compositions.

Olena Kulchytska (1877–1967) was an artist from Galicia (western Ukrainian province, formerly part of the Austro-Hungarian Empire), who studied at the *Kunstgewerbeschule* in Vienna, alma mater of Gustav Klimt, Koloman Moser, Oskar Kokoschka, and other Dissidents. Freely operating in different media, Kulchytska consistently combined the Dissident approach to form with vernacular artistic elements and Japanese artistic devices. Kulchytska often made references to Japanese models (such as Hokusai's prints) especially in her woodblock prints and frequently turned to Japanese stimuli throughout her entire career. Starting from the second part of the XIX century, different stylistic movements coexisted on the European artistic landscape. In such a flamboyant context, Japonism was decisive in structuring the aesthetics of some Ukrainian artists.